

Klic TRIGLAVA

LETO IX.

7. JULIJA 1956.

ŠTEV. 192.

POT V MOSKVO

Titov obisk v Moskvi sovpada na izredno povoljen način z zmedo, ki je na = stala v komunističnem taboru po objavi Kruščevega poročila o Stalinovi strahu = vladi na 20. kongresu sovjetske komunistične partije. Po objavi tega poročila, ki ga je objavilo ameriško zunanje ministrstvo in ki še do danes ni bilo uradno po = trjeno v Moskvi, se je podrla monolitnost misli in akcije komunističnih partij, ki so slepo in lojalno sledile direktivam iz Kremlja in izključevale vsako mož = nost, da bi smele misliti s svojo glavo. Prišlo je do izbruhov tako s strani o = nih tujih komunistov, ki so bili neposredno povezani s Stalinovo dejavnostjo in ki so se občutili tudi osebno prizadete, kot s strani onih, ki so se občutili prevarane in nepošteno poučene. Kje bi se vse to nehalo in kakšne bi bile posle dice za nadaljni razvoj svetovnega komunizma in posameznih partij, je možno sa = mo ugibati, ako ne bi prišlo v Moskvi do obiska onih, ki so se Kruščevemu poro = čilu najmanj čudili - Tita, Kardelja in drugih jugoslovanskih komunističnih ve = ljakov.

Ni dvoma, da bi tudi jugoslovanska komunistična partija doživljala danes prav iste notranje težave, ki jih moremo jasno zaslediti v italijanski, franco = ski, angleški, ameriški in poljski partiji, ako ne bi že leta 1948. prišlo do preloma z Moskvo in za katerega ima precej zaslug baš oni, na katerega zliva da nes Kardelj smrdečo gnojnico - Milovan Djilas. Djilas, katerega je imel Stalin na nek poseben način pri srcu, je pred letom 1948. obiskal Sovjetsko Zvezo in po dal ob svojem povratku v Beograd porazno sliko, ki se je dokaj ujemala s tem, kar so jugoslovanski komunisti že v praksi izkusili pri svojih stikih s sovjetskimi predstavniki v Jugoslaviji.

Vse to pa ni Tita in ostale, ki so se strinjali s prelomom z Moskvo; prav nič motilo, da ne bi še nadalje ostali komunisti in še naprej "gradili sociali = zem". Delno jim je to narekoval gol razum, saj bi sicer njihova oblast izgubila sleherno podlago, delno pa tudi njihova marksistična preteklost in vzgoja in = morda celo upanje, ki ga je gojil predvsem Kardelj, da bo prišlo do trenutka, ko bo sodelovanje s Sovjetsko Zvezo spet možno. Djilas in drugi, ki so morda, po = dobno sedaj Togliatiju in Nenniju, šli globlje in pričeli dvomiti v sovjetski si stem sam, so pa bili odstranjeni in obsojeni. Za dobro mero tudi ne smemo poza = biti, da so bili oni, ki se "novi liniji" anti-stalinizma in anti-kominformizma niso podali, brezobzirno vrženi v ječe, koncentracijska taborišča in prevzgoje = valnice.

Ni dvoma, da so sovjetski komunistični veljaki prišli že za časa Stalina do prepričanja, da komunizem ne bo uspel s pomočjo hladne vojne. Toda vprašanje je, ali so bili v to prepričani dokler se Zapač ni začel vojaško in gospodarsko po = stavljati Sovjetom po robu in kar je še bolj važno - začel socializirati svojo družbo in izpodbijati komunizmu tla na ideološkem področju? Zato je čisto umest na zahteva komunističnih veljakov na Zapaču, da se poda bolj natančna analiza kulta osebnosti v SSSR in njegovih vzrokov, kakor tudi odgovor, kako je možno, da so se te stvari dogajale ob prisotnosti Kruščeva, Bulganina itd., kot pa se to da razvideti iz Kruščevega poročila na kongresu.

Te zahteve prihajajo od komunistov, ki niso doslej bili še nikjer na vladi, a ne prihajajo od Tita in njegovih sodelavcev. Mar je možno, da sta Tito in Kru ščev ter njuna politbiroja večja realista, ker sta na vladi, kot pa oni, ki ni = so? Mar ne prihaja tu že do nasprotja med željo, da se uvede komunizem in željo, da se za vsako ceno obdrži oblast? Tito se je obdržal na oblasti samo zaradi

preteče sovjetske nevarnosti in v ta namen dobil vojaško in gospodarsko pomoč na zapadu. Še več: zaradi te nevarnosti ga na Zapadu tudi niso hoteli preveč pritisniti v pogledu liberalizacije uprave in opustitve komunizacije Jugoslavije. Toda čim bolj se je hladna vojna topila, tem bolj je postajalo očitno, da je nadalj na pomoč Jugoslaviji samo iz prednjega vidika nepotrebna. Ako se torej danes Tito zavzema za pomoč in posojila preko Organizacije Združenih Narodov, je precej otipljivo, da to dela zato, ker mu na Zapadu hočejo dati manj in manj za prazen nič in za nadaljno gospodarsko eksperimentiranje v Jugoslaviji na račun življenjskega nivoja njenih državljanov. Eisenhowerjev predlog pomoči Jugoslaviji za prihodnje leto je ameriški predstavniški dom skoraj znižal od tridesetih na pet najst milijonov dolarjev. Zato se nam zdi jasno, da Tito krepko simpatizira z onimi, ki obtožujejo Amerikance in druge, da se s svojo pomočjo mešajo v notranje zadeve podpiranih.

Kruščevo "odkritje" Stalinovega terorja je bila za sovjetsko partijo nujnost, kajti višje plasti partije so bile i poučene i sodelovane v strahovladi od 1934. do 1953. leta. Težko bi bilo verjeti, da ni bilo deljenega mišljenja o tej strahovladi v samem politbiroju in centralnem komitetu in da je samo Stalinova navzočnost in železna pest silila nezadovoljneže, da so držali jezik za zobmi. Toda s Stalinovo smrtjo se je verjetno začelo medsebojno obtoževanje in je bilo nujno, da se stvar enkrat za vselej razčisti. Kako se bo to razčistilo v Sovjetski Zvezi in v partijah "ljudskih demokracij" ter na Zapadu bomo vsekakor imeli priliko videti. Toda če nove smrtne obsodbe v SSSR, tanki v Poznanu, kjer so se pred dnevi uprli lačni poljski delavci, ter napovedani proces proti Ani Pauker v Romuniji kaj pomenijo, potem bi mogli reči, da stoji nova "linija" demokratizacije, ki jo je nakazal 20. kongres sovjetske komunistične partije, pred preizkušnjo.

Titov obisk v Sovjetski Zvezi je prišel v najtežjem trenutku za sovjetske voditelje. Sedaj, ko je bila ukinjena Kominforma, ki je imela stalinistično podlago, je bilo nujno, da se v interesu nadaljnega razvoja svetovnega komunizma najde nove odnose med komunističnimi partijami in pa, da se premosti reakcijo, ki jo je povzročil Kruščev govor na kongresu. In tu je bil Titov primer izredno privlačen, zlasti še, ker se Titu ni zdelo potrebno, da obtoži sedanje sovjetske voditelje za sodbodnost pri Stalinovem režimu. Obenem ni dvoma, da je Tito imel go tove pristase za svoje ideje "neodvisne poti v socializem" v komunističnih partijah izven SSSR. Vse to bo pomagalo Kremlju, da preuredi svoje odnose z drugimi partijami v duhu določb 20. kongresa. Pri tem bo Tito odigral nedvomno odlično vlogo - v kolikor ne bo dvomil v iskrenost novih sovjetskih voditeljev. Vprašanje je namreč, ali bodo njegove zveze, ki jih sedaj vzpostavlja s partijami v "ljudskih demokracijah" in izven njih, imele za izključen namen povezovanje teh partij z Moskvjo. Tito se je v letih neodvisnosti nedvomno naučil veliko stvari in ga lepebe sede ne bodo hitro opijanile. Svojo moč na kateremkoli področju črpa baš iz tega, da se ne podredi temu ali onemu bloku, čeprav z njim sodeluje, ako se mu zdi koristno. Sovjeti - kot država - so dovolj močni, da pregazijo malega Tita, ako bi razvoj prišel do stopnje, ko bi večina sveta res postala komunistična. V tem primeru bi gotovo prišlo do novih vprašanj "sodelovanja" med posameznimi komunističnimi državami in ni izključno, da bi velika komunistična riba požrla malo komunistično ribo. Tito kot komunist more sicer propagirati komunizem, toda kot državnik neodvisne države more propagirati samo državno neodvisnost zase in za druge. Do tega spoznanja se je dokopal, odkar se je znebil velikega strica leta 1948. V drugačnih razmerah tudi ne bi mogel zastopati svojih pogledov in jim dati kakršno koli težo.

Urednik.

" DAJTE NAM KRUHA ! "

28. junija so se v Poznanu, na Poljskem, uprli jeklarski delavci in se v valu ogorčenja nad bedo in tiranijo komunističnega režima vrgli na svoje zatiralce, razbili glavni stan tajne policije, zažgali "karakteristike", in zmetali na cesto priprave za motenje radijskih oddaj Svobodne Evrope. Pri tem je bilo ubitih okrog 40 ljudi in ranjenih okrog 300 na obeh straneh. Poulične bitke so trajale tri dni in mnogi vojaki, ki so bili poslani z nalogo, da demonstrante razženejo, so se pridružili upornikom. Kot poročajo angleški listi, so demonstranti raztrgali na kosce ruske zastave, medtem ko so dali prostora avtomobilom, ki so nosili angleški Union Jack. Izgleda, da so delavci nalašč izbrali ta čas, ko se v Poznanu vrši mednarodna industrijska razstava, da bi pokazali pred tujci, da se ne strinjajo z režimom.

SPORAZUM S SOVJETSKO ZVEZO

Tito se je zmagoslavno vrnil domov. Njegov obisk v Sovjetski Zvezi je bil med najdaljšimi izleti, na katere se zadnja leta pogosto podaja. Od vseh je dvi gnil v svetu največ prahu. Izgubljeni sin se je vrnil v Moskvo in zaklali so mu pitano tele; na Zapadu pa se je svet spraševal, kako se bo obnašal v bodoče.

Za Zapad je prišel Titov obisk v Moskvi v tistem nerodnem času, ko ne vedo, kako naj si razlagajo spremembe v Moskvi in ko iščejo primerne odgovora na pro glašano sovjetsko politiko miroljubne koeksistence. Demokratični procesi so po časni in le diktature si lahko privoščijo postavljanje na glavo. Zato se je Zapad komaj dobro prilagodil hladni vojni, ko so se Sovjeti postavili na glavo in vsaj na zunaj opustili hladno politiko ter se pričeli prijazno smehljati.

Titov obisk je del te nove sovjetske politike. Ker je Hruščev prikazal Stalina kot črno zver, ki je morila in se šopirila na oblasti, je bilo prav lahko razložiti lahkovernemu občinstvu, zakaj se je Tito sprl s Stalinom, a je v resnici še vedno ostal dober komunist. Sovjeti so sprejeli Tita z velikimi častmi. Dan pred njegovim prihodom v Moskvo je odstopil Molotov kot zunanji minister. Molotov je bil eden od podpisnikov obtožb proti Titu v 1948. Kot zunanje priznanje, da so tiste obtožbe bile nepravilne in da se sovjetska zunanja politika spreminja, je Molotov položil svoj odstop Titu pred noge.

Pred šestimi leti so v Moskvi zmerjali Tita z izdajalcem, Južo, šakalom in pohlepno zverjo. Zdaj ga slave kot voditelja jugoslovanskih narodov na poti v socializem. Titovcem ta hvala po dolgih letih izgnanstva neznansko prija. Prijajim tudi sovjetska tehnična pomoč in sovjetska dolgoročna ugodna posojila. V zameno za vse te ugodnosti bodo igrali določeno vlogo v novi sovjetski politiki, o kateri za enkrat lahko le ugibljemo.

Najlažje je reči, da ta vloga ne bo ponovitev stare vloge ponižnega lakaja Moskve. Časi za to so minili, tako zaradi titovske samostojnosti kot zaradi novih razmer v svetu. Lahko si mislimo, da so se razmere spremenile le zato, ker so Sovjeti uvideli, da po starem nikamor ne pridejo. Dejstvo je, da položaj ni več tak, kot je bil recimo ob blokadi Berlina. Moskva ubira strune mirnega sožitja med državami z različno družbeno ureditvijo. To je pesem, ki jo Tito prepeva že nekaj let. V moskovski izjavi med vladama SSSR in Jugoslavije se je bas sovjetskega medveda zlil s titovskim piskanjem v harmonijo: o razorožitvi, o združitvi Nemčije, o sprejemu Kitajske v Združene narode, o Formozi, o miroljubni uporabi atomske energije, o pomoči nerazvitim državam in o sodelovanju v svetu.

Vse te točke izjave, ki sta jo v Moskvi podpisala Tito in Bulganin ob koncu obiska, so več ali manj ponovitev starih gledišč in same po sebi bolj malo pomenijo. Na isti način so jugoslovanski časopisi že dolgo razglabljali mednarodna vprašanja. Kadar pa je prišlo do določenih vprašanj, kot recimo palestinskega prepira ali Alžira, so se izgubili v megli posplošenih fraz, ne da bi kaj pa metnega povedali. Vrednost te izjave je v propagandi med lahkovernimi narodi, ki se gredo nevtralnost. V Aziji in Afriki Tito pač velja za moža, ki se po robu po stavi obema blokoma. Če se zdaj strinja s sovjetskim blokom, si bodo mislili, da se je ta blok zelo poboljšal.

V tej zvezi je značilno pisanje BORBE o obisku sovjetskega zunanjega ministra Šepilova v Egiptu in Bližnjem Vzhodu. Šepilov je prišel v Egipt za proslavo odhoda britanskih čet iz Egipta. To nima nobene globlje zveze, je trdila BORBA. Egipt in SSSR bosta utrdila prijateljske odnose in to ne bo nikogar oškodovalo, je zagotavljala BORBA v očividnem prizadevanju, da Sovjetom pripiše le lepe namene, odkar so tako lepo sprejeli Tita. Takim naporom bodo nasledili pač le najbolj zaplankani Jugoslovani in malokdo v svetu. Egipčani sami pa so si zaenkrat na jasnem samo, da so proti "zapadnemu kolonializmu" in nezaupljivi do vsega, kar pride z Zapada. Zato imajo rajši rdečega vruga in mu naivno zaupajo, ker ga ne poznajo.

Druga izjava, ki sta jo v Moskvi podpisala Tito in Kruščev, se bavi s partijskimi odnosi. Je mnogo krajša od prve, a pomembna zato, ker je v njej prvič zapisano, da bodo odnosi med partijama sloneli na enakopravnosti. To se pravi, potrjeno je načelo, da so pota v socializem različna in da je jugoslovanska pot prav tako pravilna kot sovjetska. V Beogradu ob lanskoletnem obisku Bulganina in Kruščeva partijskih odnosov niso omenjali. Omejili so se na meddržavne odnose. Letos so nakazali pot za sodelovanje med "socialističnimi, delavskimi in drugimi progresivnimi pokreti" v svetu. To je v skladu z novo moskovsko politiko sodelovanja s socialisti. Tito pri tem lahko pomaga, saj je v preteklih letih na-

vezal stike z mnogimi zapadnimi socialisti. Sem in tja se je iznebil presenetljivi izjav za zapadno uporabo - kakor tiste, da revolucija v Združenih državah ni neizogibna, ker kapitalizem tam ni več tisti, kot ga je poznal Marx. Če je bilo v teh izjavah vsaj zrno resnice poleg mnogo hinavščine, bodo pri sledečih stikih z jugoslovanskimi komunisti moskovski komunisti večkrat debelo gledali.

Seveda je Tito predvsem komunist, kot je bistro ugotovil ameriški magazin TIME. Za nas je to pač stara reč in ni bilo treba poti v Moskvo, da bi jo spoznali. A pri vsem tem, kot se to čudno sliši, je Tito nehote prinesel sabo puh svežega zraka, ko so ga spet spustili v zatohli moskovski hlev. Moskovčani so ga po zdravljali; Leningraščani so bili navdušeni; Stalingraščani so ga domala pohodili. Poročila zapadnih novinarjev potrjujejo, da vsaj enkrat jugoslovanski časopi si niso pretiravali in nesramno lagali, ko so govorili o prijateljskih sprejemih Titu. Vse to navdušenje sovjetskih ljudi je bilo pač namenjeno Titu kot simbolu odpora do moskovskega nasilstva. Tito se je uprl Stalinu in sovjetski voditelji mu potrjujejo, da je imel prav. Nekoliko jih je pač zazeblu pri srcu, ko so videli, kako prav mu dajejo njihovi tlačani, kako pozdravljajo upornika proti nasilnežem, ki so tlačili tudi njih.

To je ena. Druga je pa taka malenkost kot Jovankine pariške obleke na večerih prireditvah v Moskvi. Sovjetske žene so nemarno oblečene. Lepe obleke so zanje povezane s kapitalističnimi izžemalci. Pa pride žena proslavljanega socialističnega voditelja in je tudi kapitalistično oblečena. Marsikateri sovjetski ženski se je moralo zazdeti, da zveze z Zapadom niso tako slabe. In mnogi v SSSR so morali pomisliti, da se Tito ni slabo odrezal v svojih stikih z Zapadom. Zato je Kruščev v svojem govoru na velikem zboru na stadionu Dinama v Moskvi poudaril, da je Zapad podpiral Tita zato, da bi v Jugoslaviji vzpostavil kapitalizem... Jugoslovani so na to izjavo molčali. (zps)

TRŽAŠKA LOČITEV DUHOV

(Od političnega sodelavca)

Potrebno je, da slovenski demokrati na Tržaškem kritičnejše ocenjujejo zadnje občinske volitve, sicer bodo leta 1960. doživeli enak ali hujši poraz. Volitve 22.maja niso bile namreč nič drugega kot hud poraz za slovensko demokratično misel, čeprav se nekateri tolažijo, češ da so volitve vsaj razčistile slovenske vrste in potegnile mejo med komunisti in demokrati. To najbrž ne bo držalo. Ako bi bilo to res, potem bi bila opredelitev političnih sil praktično stalna in bi poražena stranka redko mogla upati, da pride kdaj na oblast. Toda ker je v političnih strankah redno aktivna samo manjšina volilcev in večina visi med raznimi strankami ter se zanje odloča šele neposredno pred volitvami, katerih izid tudi običajno odloči, zato je govorjenje o takšnem opredeljevanju duhov brez smisla, ker bi sicer že v naprej obsojalo na neuspeh. To je vendar ugotovljeno pravilno po vsem svobodnem svetu in ni razloga, da bi bili tržaški Slovenci ljudje nekega posebnega mesa in krvi.

Izid majskih občinskih volitev je gotovo porazen. Po statistiki, ki jo je objavil goriški KATOLIŠKI GLAS, se je namreč "zgodilo nekaj edinstvenega ob vsej že lezni zavesi, da je cela vrsta katoliških vasi sklenjeno in prostovoljno izbrala pot komunizma". Kajti gledano iz te vaše perspektive je poraz zares hud. Od vseh naštetih 27 vasi (okrobu Trsta) od Devina do Doline je namreč samo ena vas (Mavhinje) dala več glasov demokratski Slovenski listi kot pa listi združene rdeče fronte. Vse ostale vasi so volile proti demokratom.

Kje so vzroki takega zadržanja? Tako se vprašujejo pri Slovenski demokrat = ski zvezi in Slovenski katoliški skupnosti. Naštevajo eno in drugo, v veliki meri krivijo starega znanca dr.Besednjaka in komunistično taktiko, premalo pa - tako vsaj sklepam iz njihovega tiska - iščejo vzrokov med seboj.

KLIC TRIGLAVA je zadnjič svetoval kar le moč nepristransko preiskovalno komisijo, ki bi preko osebenega stika, od osebe do osebe, med pristaši in med nasprotniki, poskusila dognati, zakaj so in niso volili komunistov. Tak posel je dolgotrajen in težaven in ga ni mogoče dokončati v nekaj dneh. Zdi se pa edino učinkovito.

KATOLIŠKI GLAS je dalje opozoril, kako usodno je bilo, da niso demokrati imeli ob volitvah na razpolago dnevnika, preko katerega bi mogli sproti odgovarjati komunističnim klevetam in lažem. Gotovo. Vendar bi šel korak dalje: ne samo od

govarjati in večno stati v obrambi. Potreben bi bil dnevnik, ki bi dajal pobudo in prisilil komuniste in sopotnike, da bi oni morali odgovarjati. S tem pa smo že pri dveh vprašanjih: pri propagandi in pri financah.

Nedavno je pisalo v uvodniku KLICA TRIGLAVA, da je vendar potratno trošenje sil, časa in sredstev, če tržaški demokratični Slovenci vzdržujejo dve ločeni politični stranki z vsem (ali, na žalost, nobenim) odgovarjajočim organizacij = skim aparatom, ko pa ob vseh količkah vidnih akcijah nastopajo pod skupno firmo. Pred 14 dnevi je bila takega mnenja delno tudi DEMOKRACIJA, češ "kako nujna in potrebna bi bila sploh povezava vsega njihovega (tj. demokratskega) kulturnega, političnega in ... tudi gospodarskega dela". Malo kasneje je bila sicer nelogična, ko se je odrekla zlitju obeh političnih skupin v eno, čeprav v isti sapi trdi, da je kljub nekaterim podrobnim razlikam - v kateri stranki jih pa ni? - "osnovni program obeh političnih skupin tako podoben, da ne rečemo celo istovestno, da nas prav ta skupnost glavnih ciljev...obvezuje, da se moramo pred združenimi in močnimi nasprotniki složno zavzemati za končni uspeh, ki je samo skupni uspeh". Kako si list tako povezavo predstavlja v omenjenem uvodniku še ni bilo rečeno. Nekoliko bolj jasen se zdi "eden izmed liparjev" v KATOLIŠKEM GLASU, ko piše, da ni volilnega uspeha brez politične organizacije in da je potrebna politična organizacija demokratičnih Slovencev, ki ne bo obstojala samo v središču, ampak bo razdeljena tudi po okrajih in okoliških vaseh. On sicer pri tem še vedno misli na dve ločeni organizaciji, toda ob svojem predlogu nehoti postavlja praktično vprašanje: ali pa je sploh toliko aktivnih demokratov po okoliških vaseh, da bi bilo povsod mogoče ustvariti dvojno politično organizacijo, ki bi se med seboj praktično ne ločila po političnih ciljih, a bi vendar imela dva predsednika, dva politična odbora, dva blagajnika in dve blagajni, dvojno članstvo in - bojim se - obojestransko zanašanje drug na drugega.

Iz zadnjih volitev pa tudi kaže, da zgolj protikomunistična propaganda ne zadostuje. Tolikšno sklicevanje na vero ni pri katoliških kmetih skoro nič zaleгло. Če bi samo taka protikomunistična propaganda bila dovolj, potem bi pač manj ljudi volilo komuniste. Po mojem mnenju bi moral demokratski tisk pisati bolj inteligentno in manj pristrano, kar zadeva komunizem in zlasti današnjo Jugoslavijo z njenim režimom. Rekel bi, da se po Tržaškem in Koroškem ponavlja ista pesem, ki jo poje newyorški PREGLED, ko objavlja pretežno negativne sodbe o jugoslovanskem režimu. Ko ljudje berejo take stvari in so isti hip ali naslednji dan soočeni s kakšno Dullesovo izjavo v prilog Tita ali podobno, pride nujno do kritične dileme, ki je običajno rešena v škodo tržaških demokratov.

Terminologija 19.stoletja

S tem ne mislim, da je treba Tita kovati v zvezde. Toda vse gotovo ni v Jugoslaviji zanič, saj je vendar pod komunističnim vodstvom naredila v nekaterih pogledih velike korake naprej. Priznati take uspehe a kazati in grajati neuspehe in napake in inteligentno razložiti, zakaj je do njih prišlo in zakaj se bodo ti neuspehi ponavljali, - v tem vidim smisel in moč demokratske propagande. Sodim, da je vsa naša propaganda preveč enostavna in reducirana na nekaj že obrabljjenih antikomunističnih gesel in da podcenjuje slovenskega bralca, ko v preveliki meri apelira na njegova čustva premalo pa na njegovo pamet. Potem se pač zgodi, da 'verne katoliške vasi' v takšni večini volijo za politiko Titovih zastopnikov na Tržaškem. Zakaj vendar ne bi tisk kritičneje ocenjeval in praktičneje razlagal politična vprašanja? Tudi v politiki je namreč potrebno neko razmerje in neka logika in ni mogoče prisegati na nekaj, kar bi naj veljalo samona Tržaškem drugod pa že ne. (Kako nerodno je bila n.pr. pred časom izpeljana propaganda proti povezovanju demokratov s komunisti na volitvah, medtem ko je lahko vsak Slovenec bral, kako drugod "katoličani" glasujejo s komunisti in obratno, kadar ni mogoče drugače rešiti političnih vprašanj. Drug primer: ali se ni zdaj maščevalo vse enostransko prikazovanje Titovega spora z Moskvo, ko so vso živci videli, da je spor zares obstojal in da je bila Moskva tista, ki se je opravičila Titu, kakršneoli razloge je že imela za to?)

Iz tega vprašanja lahko preidemo na "ločitev duhov", ki naj bi jo izvedle zadnje volitve. Demokratskim tržaškim Slovincem ni dovolj, da se tržaški Slovenci delijo na demokrate in komuniste, (čeprav je takšna dvostranska opredelitev preveč in usodno enostavna, ob kateri vsake demokratske volitve sploh izgubijo vsak smisel) ampak je treba tudi slovenske demokrate deliti na "napredne" in na "katoliške", če rabim izraz iz uvodnika nedavne DEMOKRACIJE. In to dvoje naj bi bili "tradicionalni slovenski politični skupnosti", katerih sicer niso poznali pred vojno na Tržaškem, kot pravi DEMOKRACIJA, a naj vendar ostaneta še naprej,

ker pač sta. Človek ne more verjeti, da se ob mejah domovine, kjer je takšna opredelitev že zdavnaj pokopana in je bodoči rodovi sploh razumeti ne bodo mogli več, še gredo liberalce in klerikalce... Namesto, da bi ti miselni staroliberalci in staroklerikalci potegnili gotov nauk iz matične Slovenije in ji že zdajpo kazali s pametno pobudo, kako se je v svobodi moč politično opredeljevati, se še vedno oklepajo terminologije - 19.stoletja.

Kaj pa če vsa ta novodobna ponovitve "ločitve duhov" na Tržaškem in tudina Koroškem nima toliko opravka niti z narodnostjo niti ne z vero, kot nekateri to trdijo, ampak gre bolj za gospodarsko-socialno opredeljevanje? Odgovora na to vprašanje seveda ne vem in naj bi ga poiskali seveda neposredno prizadeti na samem terenu. A če bo odgovor pritrdilen, potem bosta obe demokratski skupini stali pred daleč bolj kočljivo nalogo kot pa bi šlo v negativnem primeru.

SKRBI Z NOVIM GOSPODARSKIM SISTEMOM

Sredi junija se je vršila konferenca "Socialistične Zveze Delovnega Ljudstva" za ljubljanski okraj, na kateri je med drugimi govoril tudi Miha Marinko, predsednik vlade in predsednik glavnega odbora Zveze za Slovenijo. Marinko se je predvsem bavil s "perečimi" gospodarskimi vprašanji in napadel "paničarje", ki se boje posledic novega gospodarskega sistema. Ta sistem se sestoji v tem, da se je z novimi investicijami in krediti omogočilo povečanje zaloga blaga brez povečanja obtoka denarja. Njegov cilj naj bi bil prisiliti znižanje cen potrošniških predmetov in posredno znižati stroške proizvodnje z reorganizacijo delavnih mest v podjetjih, boljšo uporabo surovin in bolj ekonomičnim načinom proizvodnje. Povečanje zaloga blaga bi naj stabiliziralo položaj na tržišču in dalo dinarju večjo vrednost.

Izgleda pa, da podjetja niso preveč razpoložena, da bi temu sistemu pomagala, zlasti ne podjetja na debelo. Nekatere tovarne so sicer znižale svoje cene za celih 20%, toda podjetja na debelo še vedno zaračunavajo stare cene prodajalnicam na drobno. Po drugi strani pa so nekatere tovarne raje začele zmanjševati obseg proizvodnje kot pa da bi cene znižale. Marinko je zlasti napadel one, ki zagovarjajo povišanje plač, da bi tako ljudje mogli kupiti več blaga. Na ta način, se mu zdi, bi se vrteli v krogu in ne bi prisilili padec cen in s tem prisilili podjetja, da svoje delovanje reorganizirajo in da se zlasti iznebijo "odvečne delovne sile, ki kot balast bremenijo proizvodne stroške".

Kljub temu, je zagotovil Marinko, se je kupna moč dinarja povečala. Zaupanje v dinar se je dvignilo, kar dokazujejo višje vloge v hranilnicah in manjše povpraševanje za potrošniškimi krediti. (Po novi uredbi si bo nekdo lahko nabavil posojilo v višini ene tretjine svoje letne plače za dobo enega leta, dve tretjini za dobo dveh let in v višini cele letne plače za dobo treh let.) Marinko je tudi napadel nedavni ukrep, ki prepoveduje prodajalnicam na drobno prodajati blago na knjižice. Sistem knjižice, je rekel Marinko, je "brez dvoma mnogo bližji brezgotovinskemu blagovnemu prometu, ki je zlasti v socializmu koristna ustanova".

Industrijska podjetja se nadalje pritožujejo, da ne vidijo razloga, zakaj bi morala zniževati cene svojim proizvodom, ko pa se cene kmetijskim pridelkom ne znižujejo. Marinko je poudaril, da bi se cene poljedeljskemu blagu že zdavnaj znižale, ako bi kmetje redno plačevali davek na dohodnino in ostale takse, katere se daj dolgujejo v znesku preko ene milijarde. Toda funkcionarji ljudskih odborov se temu vprašanju radi izogibljejo in so v "defenzivi". Po drugi strani pa je enako napačen argument, da se mora kmeta pritisniti. Enostavna resnica je, je rekel Marinko, da morajo kmetje plačevati davke na svoja proizvodna sredstva prav tako kot jih morajo plačevati za svoje sredstva tovarne. In to bi morali ljudski odbori razumeti.

Marinko se je nato obrnil na sprovajanje letnega načrta in priznal, da je bila proizvodnja v prvih štirih mesecih tega leta nižja od proizvodnje v isti dobi lanskega leta in to celo pri povečanju delavne sile. Delno je temu bilo vzrok po manjkanje električne energije. Toda Marinko je tudi napadel sedanji plačilni sistem "po času" in se zavzel za nagrajevanje "po učinku". Poudaril je "novo potrebo" za "premikom delavne sile" iz krajev polne zaposlitve v kraje, kjer delavne sile primanjkuje. Ker primanjkuje tudi stanovanj, bo potrebno ta problem rešiti s transportom delavcev iz kraja bivanja do kraja zaposlitve. (ds)

RAZGLEDI

SRBSKA NACIPOLITIKA! - "Ravnogorski Borac", organ srbskega "Združenja Boraca Kraljevske Jug.Vojske 'Draža Mihajlović'", objavlja v svojem uvodniku pod naslovom "PARTIJSKA IN NACIONALNA POLITIKA" cel kup nepovezanih, nejasnih in škodljivih misli. Zboraška "Iskra" je ta uvodnik z odobravanjem ponatisnila v izvlečku. Uvodnik in v njem izražene misli nišo nič novega v emigraciji, pa tudi ne zanimi vega. Toda samo dejstvo, da je v srbski emigraciji precejšnje število ljudi, ki prav za prav ne vedo, kaj pomenita politika in demokracija, je vsekakor važno.

Pri imenovanem združenju so osnovali RAVNOGORSKI NARODNO-POLITIČNI ODBOR, ki se deli na "glavne" in "deželske" (ali "zemaljske"), katerih naloga naj bi bila: "(1) borba proti titovstvu in komunizmu kjerkoli se pojavi, (2) ohranitev ravnogorskega duha med člani in dviganje borbene morale in (3) živa akcija za do sego enotnosti sil v srbski emigraciji". Kaj to gornje pomeni, je morda jasno samo piscu uvodnika. A kaj ta pisec smatra za "ravnogorski duh", "borbeno moralo", ki jo je treba dvigati, "živo akcijo", in "enotnost sil v srbski emigraciji"?

Uvodničar deli politično delo na "partijsko-politično" in "nacionalno-politično" in modro zaključuje, da "imajo lahko vse politične organizacije v emigraciji v svojem delovanju edino splošno nacionalno-politično osnovo, to je, da morejo svoje stališče zavzeti edino napram trenutno najvažnejšim problemom". A prvi in najvažnejši trenutni problem je "problem osvoboditve domovine". Vse drugo ni važno in o vsem drugem se ne sme razpravljati dokler domovina ni "svobodna". Tragedija je seveda, da veliko število srbskih emigrantov smatra, da je edina najvažnejša stvar "osvobojenje izpod komunizma" in da bo potem, ko bo to do seženo (kako, Bog ve!), naenkrat tekel v Jugoslaviji (ali Veliki Srbiji?) med in mleko. Tako mišljenje je koristno samo za totalitarce, ki žele nadomestiti komunistični totalitarizem s svojim, a se ne upajo tega že sedaj odkrito povedati. "Osvoboditev domovine izpod komunizma" je docela negativen pojem, ako pri tem tu di ne povemo, kaj naj nadomesti komunizem. Izrazi kot "nacionalna politika", "nacionalizem", in "nacionalist" niso v zapadnih demokratičnih deželah sinonim za izraz "demokracija". Ti izrazi običajno vzbudijo spomine na nacionalizme, ki so jih gojili Hitler, Mussolini, Franco, Pavelič in drugi fašisti. Ker pa lahko do "osvoboditve" pride edino s pomočjo demokratičnega Zapada, "nacionalna politika" ali "nacionalizem" bo težko dobila njegovo podporo. Uporabljati besedo "ravnogorstvo" kot nadomestilo za srbski nacionalizem pa je nesmiselna kamuflača.

Uvodničar na koncu pojasnjuje: "Naše združenje ni nikakršna stranka temveč veja velikega narodnega in borbenega pokreta, Ravnogorskega Narodnega Pokreta, ki se je rodil sredi druge svetovne vojne v domovini. Nacionalno-politično stališče združenja ima zato za osnovo odloke, ki so bili sprejeti na Narodnem Kongresu v Ba 1944. Združenje zato tudi ne želi delati nikakršnih političnih programov za bodočnost." Pradavsem, govoriti o kakem Narodnem Ravnogorskem Pokretu je velika neumnost in neresnica. Ta pokret se je rodil šele v Eboliju. Po drugi strani pa je škodljivo jemati "odloke Narodnega Kongresa v Ba" za osnovo, ker je ta "kongres" bil prav tako "narodni" kot Titov v Jajcu. Čeprav vsebujejo nekatere resolucije s tega "kongresa" gotove stvari, s katerimi se lahko strinjamo, sam "kongres" je imel zgolj propagandni namen. Z njim se je hotelo zaveznikom pokazati, da so bile obtožbe in intrige proti Mihailoviću netočne. Toda - tedaj je bilo že prepozno.

VELESELITEV SRBOV! - Londonski časopis THE TIMES je 20. junija t.l. objavil kratko poročilo Reuterjevega dopisnika iz Toronta pod naslovom "Kanadski načrt za Srbe v Britaniji". Poročilo pravi: "G.Milton Bajcetič, voditelj srbske skupnosti v Kanadi, je izjavil, da se pripravlja načrt za preselitev več kot 20.000 mož, ki so služili za časa vojne v odredih generala Mihailovića proti nacistom v Jugoslaviji, iz Britanije v Kanado. Ti ljudje so sedaj britanski podaniki."

ZBORAŠKI SODELAVEC ODŠEL K TITU! - Glavni sodelavec hrvatske podružnice Zborašev časopisa "Hrvatska Zora", Milan Banič, se je vrnil v Jugoslavijo. Pred tem je Banič napisal v "Hrvatski Zori" kopico člankov - slavospevov Aleksandrovi diktaturi in vrsto napadov na generala Mihailovića. S tem si je, seveda, pridobil odpuščanje grehov s strani Tita, a zboraški obrazi so naenkrat postali sila rdeči.

B.Simonič

ODMEVI OBISKA V MOSKVI

V svojem govoru ob vrnitvi v Beograd je Tito zanimal govornice, da je bil cilj obiska v Moskvi "pregrupiranje komunističnih sil proti svobodnemu svetu". Zanimal je tudi, da so ga Sovjeti poskušali prepričati, da bi prekinil svoje zveze z Zápdom. Cilj jugoslovanske politike je so delovanje z vsemi na osnovi enakopravnosti in nevmešavanja. Sodelovanje med socialističnimi deželami je naravno in potrebno, je ugotovil Tito.

Ameriški kongres je odobril gospodarsko in vojaško pomoč Jugoslaviji za prihodnje leto v skupnem znesku 65 milijonov dolarjev. ZDA so dobile zagotovilo, da ni govora o kakem vojaškem paktu med Jugoslavijo in SSSR.

Togliatti je pozdravil Titov sporazum s Sovjeti kot novo osnovo sodelovanja med komunističnimi partijami. On pravi, da nekatere dežele žele vzpostaviti socializem brez absolutnega vodstva komunistov.

Romuni so obljubili Titu povrnitev škoda, ki so jo utrpeli pripadniki jugoslovanske manjšine v Romuniji za časa spora s kominformističnimi deželami. Romuni in Jugoslovani bodo tudi skupno gradili električno centralo na Donavi pri Djerdapu.

Velebit, veleposlanik v Londonu, in Iveković, veleposlanik v Bonu, bosta kmalu zapustila svoje položaje. Nekateri tuji poročevalci menijo, da je to posledica sporazuma z Moskvo in da bodo vsi "zapadno nastrojeni" poslaniki zamenjani.

Milovanu Djilasu delajo v Beogradu vedno več preglavic. Ukazali so mu, da zapusti svoje štiri-sobno stanovanje, ker da "ni intelektualac" in ne rabi toliko prostora.

KLIC TRIGLAVA, 57 Totland Road,
Leicester
Izhaja 1. in 3. soboto v mesecu.

PISMA UREDNIKU

Gospod urednik!

Kaj mislite, ali so ljudje, ki se nahajajo v strogo političnih službah tujih držav (tudi v Odboru za svobodno Evropo) še upravičeni, da predstavljajo Slovence v svobodnem svetu? Ali je eno in drugo sploh združljivo? Pomislite: Amerika na debelo podpira Tita, ti predstavniki pa od iste Amerike vlečejo plačo. Če bi imeli kaj hrbtenice, bi morali iz protesta odstopiti. Seveda, ker pa gre za ljudi bi kruhek, ob katerem ni treba ročno delati, potem pa stvar ni tako huda... Z.

G. urednik!

Zakaj se ne bi mogla Slovenska ljudska stranka v tujini (doma je itak ne omenja jo) preobraziti v nekakšno vseslovensko demokratsko zvezo, kjer bi bile lahko vse struje in vsa mišljenja zastopana? Saj to ni bilo težko narediti doma, ko se je SLS utopila v Jugoslovansko radikalno zajednico. Pa ni tedaj načelnost čisto nič trpela.

P.V.

SVOBODA MIŠLJENJA - OSNOVA DEMOKRACIJE!

K.T. POD NOVIM UREDNIŠTVOM

V pretekli številki KLICA TRIGLAVA so čitatelji mogli brati poslovilne besede dosedanjega urednika Ivana Jenka, ki je list urejeval v poslednjih petih letih. Uredniški krog se mu za njegov trud najlepše zahvaljuje in z veseljem sprejema na znanje, da bo še nadalje ostal eden izmed njegovih vodilnih sodelavcev. Urejevanje v naših razmerah ni lahek posel in pet let je zelo dolga doba za vsakega urednika, zlasti ako mora poleg tega opravljati še svoje dnevno delo, ki mu daje pre potrebni zaslužek.

KLIC TRIGLAVA izhaja neprekinjeno že osem let in v tej dobi se je razvil v časopis, ki ima izgrajeno obliko in določen način podajanja dogodkov in mišljenja. Pri tem se je predvsem oziral na vodilne časopise na demokratskem Zapadu in študiral tehnično stran tega problema, kajti zavedal se je, da je bilo poročanje slovenskih časopisov pred vojno tako pristrano, da je bilo težko ločiti med mišljenjem posameznih poročevalcev in smerjo časopisa. Dejstvo je, da imamo tako slovenski tisk še vedno doma in v emigraciji in da je opaziti bore malo ali nič naporov, da bi se stanje popravilo. Ker sem prepričan, da je KLIC TRIGLAVA v tem pogledu na pravi poti, se bom enako kot njegov dosedanji urednik držal pravila, daje vest nedotakljiva, mnenje in komentar pa sta svobodna. Pri tem, upam, bom imel polno podporo uredništva in sodelavcev, katerih krog se čedalje bolj širi, kakor tudi čitateljev samih.

I. Stanič, urednik.

KLIC TRIGLAVA izdaja SLOVENSKA PRAVDA. Njeno mišljenje predstavljajo samo nni pripevk, ki so podpisani od Izvršnega Odbora.